

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието, храните и горите

Българска агенция по безопасност на храните

ПЕРИОДИЧЕН БЮЛЕТИН ПО растителна защита

за периода до 31 май 2020 година

СОФИЯ, 2020

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 915 98 98, www.babh.government.bg

ПШЕНИЦА И ЕЧЕМИК

Фенофаза: „братене“ - „вретене“ до „начало на изкласяване“

Основни вредители за периода:

- ✓ Обикновена полевка /*Microtus arvalis*/
- ✓ Вредна житна дървеница /*Eurygaster integriceps*/
- ✓ Обикновен житен бегач /*Zabrus tenebrioides*/
- ✓ Житни мухи / *Phorbia* sp., *Mayetiola destructor*, *Oscinella frit*/
- ✓ Житни пиявици /*Oulema melanopa*, *Lema lichenis*/
- ✓ Листни въшки /сем. *Aphididae*/
- ✓ Брашнеста мана /*Erysiphe graminis*/
- ✓ Септориози /*Septoria tritici*, *Septoria nodorum*/
- ✓ Ръжди по житните / *Puccinia recondite*, *Puccinia striiformis*, *Puccinia graminis*/
- ✓ Мрежести петна /*Drechslera Teres*/
- ✓ Паразитно полягане на житните

Обикновена полевка /*Microtus arvalis*/

Неприятеля развива 5-6 поколения годишно, а при благоприятни условия е в състояние да се размножава целогодишно. Храни се с подземните и надземните органи на растенията, но нанася повреди и при издълбаването на ходовете си.

През месец април плътност над ПИВ е установена в областите: Бургас, Кюстендил, Перник и Търговище. Унищожаването на обикновената полевка в пшеничените посеви се провежда в зависимост от броя на колонии на декар чрез залагане на отровни примамки в ходовете им или чрез площно третиране на нападнатите посеви с химични препарати.

Прага на икономическа вредност:

- Есенници - 1 брой активни колонии/дка;
- Люцерна – 2 броя активни колонии/дка;

Химичният контрол върху популацията е добре да приключи до началото на активната вегетация на културите.

Вредна житна дървеница /*Eurygaster integriceps*/

Отначало дървениците се заселват в посевите, разположени в по-ниските и защитени от вятъра места, а също в по-гъстите и по-буйни посеви. През топлите часове на деня възрастните дървениците смучат сок от листата, убождат и се хранят с долната част на главното стъбло и страничните братя, в резултат на което централният лист изсъхва. Смучат сок от неизкласилите растения, като над мястото на повреда класът побелява и не образува класчета. Вретеното се изкривява, а осилите се накръпят. Тази повреда се нарича „частично белокласие“. След изкласяване смучат сок от стъблото над последното коляно – класът побелява изцяло и остава изправен. Тази повреда се нарича „пълно белокласие“.

Химичен контрол срещу презимуващите дървеници се провежда при завършена миграция на възрастните, когато съотношението на мъжки към женски е 1:1 и при отчетена плътност над ПИВ:

- 2 бр/кв. м при суха и топла пролет, слаби и редки посеви;
- 4 бр/кв. м при нормална гъстота на посева;
- 1 бр./кв. м. за семенпроизводните посеви;

Обикновен житен бегач /Zabrus tenebrioides/

При благоприятни климатични условия и монокултурно отглеждане на житните, се размножава масово и може да унищожи голяма част от поникващите есенници, като предизвиква тяхното разораване и презасяване. Това беше констатирано в част от посевите в област Перник. При мека зима и дебела снежна покривка, ларвите се хранят през цялата зима. След като завърши развитието си, през май, ларвата какавидира в землиста камера на дълбочина до 20 см. Продължителността на какавидния стадий е 15 – 20 дни. Бръмбарите се появяват по време на млечно-восъчната зрялост. Те са активни предимно през нощта, а през деня се укриват под буците почва и растителните остатъци. При облачно време могат да излизат и през деня. Хранят се със зърната в класовете, като част от зърната се оронват. **Праг на икономическа вредност пролет:**

- във фенофаза „братене“ - 5 броя ларви на кв.м.;

Житни мухи / Phorbia sp., Mayetiola destructor, Oscinella frit/

Житните мухи разпространени у нас са: черна пшеничена муха, шведската, хесенската и житно-стъблена муха. При размножаването си в житните посеви те причиняват икономически вреди още в ранни фази от развитието на растенията. Вредят ларвите, които се вгризват в стъблото, прегризват централния лист, който пожълтява, усуква се и изсъхва, а останалите остават зелени. В мястото на повредата се откриват по една или няколко ларви според вида на житната муха. Химичният контрол се провежда при достигане на **ПИВ:**

- във фенофаза „братене“ - 3-4 броя мухи /кв.м. ;

Обикновена житна пиявица /Ouleta melanopa/

При извършените маршрутни обследвания през третата десетдневка на април се наблюдават повреди по растенията в резултат на вредната дейност на възрастното на неприятеля в областите: Варна, Монтана, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, София област, Стара Загора и Търговище. Отчетената плътност на възрастните към момента се движи под ПИВ. На площи от ечемик в област Хасково е отчетена плътност над ПИВ. Излюпване на ларвите се наблюдава в областите: Бургас, Пазарджик, Плевен, Ямбол, където плътността е под ПИВ. Вредят възрастните насекоми и ларвите. Бръмбарите изгризват тесни и дълги прозорчета между нерватурата, а ларвите унищожават само горния епидермис и паренхима. Повредените листа побеляват и при силно нападение изсъхват, развитието на растенията се забавя, а добивът от зърно намалява. Вреди на хармани в посевите, което следва да се има предвид при обследване и извеждане на борбата. Химично третиране срещу ларвите се провежда при **праг на икономическа вредност във фенофаза "вретене"**:

- 30 бр. /кв. м - редки посеви и суха пролет;
- 50 бр. /кв. м - гъсти посеви и хладна пролет;

Листни въшки /сем. Aphididae/

Поява и вредоносна дейност на неприятеля се наблюдава през първата половина на месец април в областите: Благоевград, Габрово, Добрич, Кюстендил, Пазарджик, Плевен, Търговище, Шумен и Ямбол. Отчетената плътност е под ПИВ. Химичен контрол срещу неприятеля се провежда при отчетена плътност над **ПИВ**:

- във фенофаза „временно“ – „изкласяване“ - 15% нападнати растения или 10 бр. ларви, нимфи, възрастни/клас;

Брашнеста мана /Erysiphe graminis/

След валежните периоди в областите: Пловдив, Търговище и Ямбол от края на март и първата половина на април, са установени първи прояви от патогените, локализиращи се още по долните етажи на посевите. Установеното нападение е под ПИВ. Брашнестата мана по житните култури се развива през целия вегетационен период и напада всички зелени части, но най-големи поражения се наблюдават, когато са засегнати флаговите листа и класовете. По нападнатите органи се образуват бели до нечисто бели прашести плесенови налепи, които се разрастват, размножават, сливат и обхващат целия лист.

Химичният контрол се налага при установен **праг на икономическа вредност** :

- 10% нападната листна маса, във фенофаза 1-ви, 2-ри възел на житните култури;
- 10% нападната листна маса под флагов лист, във фенофаза проява на флагелния лист – цъфтеж на житните култури;

Необходимо е да продължат ежеседмичните наблюдения на площите с есенници, като се обърне специално внимание на семепроизводните посеви, както и на тези с „повторки“.

Септориози по житните /Septoria tritici, Septoria nodorum/

През месец април се наблюдават благоприятни климатични условия за развитие на болестите по есенните зърнено-житни култури – висока въздушна влажност, умерени температури и превалявания. Констатирано е увеличение степента на нападение от септориози по пшеница и ечемик, предимно по долните и средните етажи на растенията. Когато нападението е от **Ран листен пруго** /Septoria tritici/ по листата се забелязват сивозелени петна с жълт венец, които в средата са бледакафяви. При висока степен на нападение, петната обхващат целия лист и впоследствие растението загива.

При нападение от **Петносване по класовете** /Septoria nodorum/ по листата, плевите, възлите на стъблата и осилите се развиват кафяви петна. Растенията са със забавено развитие и класовете са деформирани. Третиране се провежда при отчетена плътност над **ПИВ**:

- 5% нападната листна маса, във фенофаза „1-ви, 2-ри възел „на житните култури;
- 5% нападната листна маса под флагов лист, във фенофаза „поява на флагелния лист,, – „изкласяване на житните култури”;

Ръжди по житните / Puccinia recondite ,Puccinia striiformis, Puccinia graminis/

През месец април се наблюдават признаци на болестта по долните и средни листни етажи на растенията, като нападението е под ПИВ в областите Бургас, Варна, Перник, Пловдив, Разград, Сливен, София област, Хасково, Шумен и Ямбол. Болестта се развива през целия вегетационен период – от най-ранните фази през есента до узряването през лятото. По листата на нападените растения се появяват елипсовидни или леко удължени, неравномерно разпръснати ръждивокафяви купчинки от уредосори. При благоприятни условия броят им силно нараства и те покриват значителна част от листната петура, която се усуква и изсъхва преждевременно, а зърното остава дребно, спаружено и с влошени хлебопекарни качества.

Химична борба срещу кафява и жълта ръжда да се провежда при установяван **праг на икономическа вредност:**

- 5 % нападната листна маса във фенофаза “1-ви – 2-ри възел”;
- 5 % нападната листна маса под флагов лист във фенофаза “ поява на флагелния лист” – „цъфтеж ”;

Да се водят редовни наблюдения за установяване разпространението и степента на нападение на болеста.

Мрежести петна /Drechslera Teres/

През месец април слаба степен на нападение под ПИВ е отчетено в областите: Видин, Търговище и Шумен. Химична борба да се проведе при достигане на **ПИВ:**

- 5 % нападната листна маса, във фенофаза „1-ви – 2-ри възел“

Паразитно полягане на житните

През месец април в област Бургас на места се установява проявата на паразитно полягане на посевите /базично гние/. В следствие на загниване на основите на стъблата, растенията полягат. Посевът се прорежда. По време на изкласяването в основата на стъблото (колеоптила) се явяват продълговати сиви до жълто-кафяви петна. При влажно време в средата петната са черни, а в периферията са добре ограничени и преминават в здравата тъкан. При разрез в средата на болните стъбла се наблюдава сива памуковидна плесен.

Агротехническите мероприятия за ограничаване развитието на патогена са: сеитбообръщение и унищожаване на растителните остатъци.

РАТИЦА

Фенофаза: „бутонизация” – „масов цъфтеж”

Основни вредители за периода:

- ✓ Рапична стъблена бълха /*Psylliodes hrysocephalus*/
- ✓ Рапичен цветояд /*Meligethes aeneus*/
- ✓ Рапичен стъблен скритохоботник /*Ceutorhynchus napi*/
- ✓ Сухо стъблено гниене (Фомоза) /*Leptosphaeria maculans*/

Рапична стъблена бълха /Psylliodes chrysocephalus/

През месец април плътност над ПИВ е установена в областите: Добрич, Плевен и Пловдив. През пролетта ларвите се хранят с вътрешността на листните дръжки, но преминават и по младите листа. Химичният контрол е насочен срещу възрастните при ПИВ:

- във фенофаза „разтворен 3-ти лист”-„9 или повече листа”- 4 бр. възрастни/кв.м.;

Рапичен цветояд /Meligethes aeneus/

При извършените маршрутни обследвания е установена плътност над ПИВ - 8-10 бр./растение в областите: Добрич, Разград и Силистра. Рапичният цветояд напуска зимните си убежища, когато температурата на почвата достигне 10-11°C и започва да търси растения в цъфтеж. При температурата на въздуха над 15°C напада посевите с рапица. Този период съвпада с образуването на цветни пъпки (бутони). Нападението на посевите започва винаги от края на полето. Възрастните прогризват в цветните пъпки отвори с различна големина, за да достигнат до тичинките. Кагато нападението на рапицата стане във фенофаза бутонизация повредите са големи. При вече започнал цъфтеж, храненето на имагото не причинява щети. Женските снасят яйцата си на групички (до 5 броя).

Контролът е насочен срещу възрастното и се определя от фенофазата на културата.

ПИВ във:

Фенофаза „бутонизация” – видими цветни пъпки („зелен бутон”):

- 2 бр./растение в посев под оптималната гъстота и по-слаб потенциал;
- 4 бр./растение в посев с оптимална гъстота и добър потенциал;

Фенофаза „бутонизация” –първи венчелистчета („жълт бутон”):

- 4 бр./растение в посев под оптимална гъстота и по-слаб потенциал;
- 6 бр./растение в посев с оптимална гъстота и добър потенциал;

Рапичен стъблен скритохоботник /Ceutorhynchus napi/

През месец април плътност над ПИВ - 4-10 бр./кв. м. е установена в областите: Враца, Плевен, Разград, Сливен и Търговище. Възрастните изгризват малки отвори в листата и стъблата. Повредите, които нанасят ларвите са от икономическо значение. Те изгризват сърцевината на стъблото.

Да се обследват посевите с рапица и при достигане на възрастните над **прага на икономическа вредност**:

- 2-4 бр./кв.м - при температура на въздуха 8-10° C;

Сухо стъблено гниене /фомоза/ /*Leptosphaeria maculans*/

Установени са единични петна, по долните листа на растенията в областите: Търговище, Видин, Перник, Пловдив и Търговище. По нападнатите части и листните петури се появяват сиви петна, които засъхват и около тях се появява тъмен контур. Образуването на черни точки (пикнидии) по нападнатите части отличава фомозата от другите заболявания по рапицата. При влажно и дъждовно време болестта се разпространява мигновено, по околните растения. Едно заразено растение може да предизвика бързо и огнищно разпространение на инфекцията.

Към химичен контрол на фомозата, трябва да се пристъпи още когато гъбата се среща по листата – под формата на листни петна.

СЛЪНЧОГЛЕД И ЦАРЕВИЦА

Фенофаза:

Слънчоглед: „сеитба“, „поникване“ - „I-ви-II-ри чифт същински листа“

Царевича: „сеитба“ - „разтваряне на трети лист“

Сив царевичен хоботник (*Tanymecus dilaticollis*)

Възрастните се появяват рано напролет, нападат младите растения и прегризват кълновете и стъблата под почвената повърхност, а по листата правят периферни нагризвания. Бръмбарите не летят, придвижват се чрез пълзене. Женските снасят яйцата си поединично или на купчинки в почвата, около растенията. В този ранен стадий от фенологията културите са силно уязвими. Високите температури повишават активността на хранене.

ПИБ при царевича :

- над 2 бр. възрастни/кв. м. във фенофаза до „5-ти - 7-ми лист“ или 20-30% повредена листна маса;

ПИБ при слънчоглед :

- 2 бр.възрастни/кв. м. във фенофаза „поникване“;
- 5-6 бр.възрастни/кв. м. във фенофаза „4-5-ти лист“;

ТЮТЮН

Фенофаза: „поникване“ - „кръстосване“ до „вдигане на уши“

Основни вредители за периода:

- ✓ Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/

Тютюнев трипс /*Thrips tabaci*/

На полето наблюденията за откриване на трипса е добре да започнат веднага след разсаждането на тютюна. Особено внимание да се обръща на долните листа. Вредят възрастните и ларвите, като смучат сок около нерватурата на листата. Тъканта в мястото на повреда побелява и загива. Освен пряката повреда, трипса е преносител и на вируса причиняващ болестта доматиена бронзовост.

Първото третиране на полето да се извърши 7-10 дни след разсаждането, при **праг на икономическа вредност**:

- *единични индивиди на 10 – 12% от растенията;*

КАРТОФИ

Фенофаза:

- *„сеитба“ - „поникване“ за късни и средно-ранни сортове*
- *„развитие на листата“ - „начало на образуване на клубени“ за ранни сортове*

Основни вредители за периода:

- ✓ Колорадският бръмбар /*Leptinotarsa decemlineata*/
- ✓ Телени червеи /сем.Elateridae/
- ✓ Картофен молец /*Phthorimaea operculella*/
- ✓ Картофена мана /*Phytophthora infestans*/

Колорадският бръмбар /*Leptinotarsa decemlineata*/

Начало на поява на презимували възрастни индивиди на колорадски бръмбар е отчетена в областите: Видин, Враца, Пазарджик и Пловдив. Колорадският бръмбар е основен неприятел по картофите у нас. Той е разпространен в цялата страна и има решаващо значение при производството на картофи за храна и преработка. Вредят ларвите и бръмбарите, които се хранят с листата на растенията, а при масово нападение ги обезлистват напълно. Най-опасни за растенията са повредите причинени по време на цъфтеж и клубенообразуване. Колорадският бръмбар е най-вреден за ранните картофи, понеже късият вегетационен период не дава възможност на повредените растения да възстановят загубената листна маса.

Химичен контрол срещу **възрастните** се провежда при **ПИБ**:

- *10% заселени гнезда при поникване до 10-15 см височина на растенията;*
- *5 бр. възрастни на 100 растения при 15-25 см височина на растенията;*
- *10 бр. яйчни купчинки на 10 растения при 15-25 см височина на растенията;*

Прагът на икономическа вредност за ларвите е:

- *150 бр. ларви на 100 растения при 15-25 см височина на растенията;*

Телени червеи /сем. Elateridae/

Повреда нанасят ларвите. Те прекарват цялото си развитие в почвата. Те повреждат кълновете, корените, младите стъбла, дълбаят ходове в клубените.

През месец април плътност около ПИВ е констатирана в областите: Благоевград, Кюстендил, Перник и София област.

Химичен контрол срещу неприятеля се предприема на площи с установена плътност по-висока от **ПИВ**:

- 4-6 бр. ларви/кв.м., преди засаждане и през вегетацията;

Картофен молец /Phthorimaea operculella/

През месец април е установено начало на летеж на картофен молец в заложените феромонові уловки в област Пазарджик. Картофеният молец зимува като възрастна гъсеница и какавида на полето или в картофохранилища. Напролет пеперудите се появяват през април. Те летят привечер. През деня и през нощта остават скрити между клубените на картофите, по долната страна на листата, върху почвата и по други остатъци. Пеперудите са полово зрели и не се нуждаят от допълнително хранене. Те снасят яйцата си единично или на групи по две-три, по долната страна на листата на младите растения, по нерватурата, стъблата, по бучки почва близо до растенията, по оголени клубени.

Химичното третиране да е насочено срещу гъсениците при **ПИВ**:

- 3% нападнати растения през вегетацията;

Картофена мана /Phytophthora infestans/

Повредите включват едри некротични петна с различна форма, воднисти, с кафеникав цвят по листата и плодовете. При влажни условия по поразените тъкани се появява белезникав налеп от спороношението на гъбата от долната страна на листа. По стъблата и дръжките се образуват тъмно кафяви петна с неправилна форма.

СЕМКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофаза: „ розов бутон – начало на цъфтеж“ – „формиране на завръз“

Основни вредители за периода

- ✓ Листни въшки /сем. Aphididae/
- ✓ Ябълков цветопробивач /Anthonomus pomorum/
- ✓ Листозавивачки /сем. Tortricidae /
- ✓ Листогризеци гъсеници гъсеници /сем. Lasiocampidae, сем. Noctuidae, сем. Erebidae/

- ✓ Ябълков плодов червей /*Laspeyresia pomonella*/ = /*Cydia pomonella*/
- ✓ Кръгломиниращ молец /*Cemiosoma scitella* /= /*Leucoptera malifoliella*/
- ✓ Калифорнийска щитоносна въшка /*Quadraspidotus perniciosus*/
- ✓ Мъхнат бръмбар /*Epicometis hirta*/
- ✓ Обикновена крушова листна бълха /*Psylla pyri*/
- ✓ Червен овощен акар /*Panonychus ulmi*/
- ✓ Паяжинообразуващи акари /Сем. Tetranychidae/
- ✓ Ябълкова плодова оса /*Hoplocampa testudinea*/
- ✓ Брашнеста мана по ябълката /*Podosphaera leucotricha*/
- ✓ Огнен пригор /*Erwinia amylovora*/
- ✓ Струпяване /*Venturia inaequalis*/

Листни въшки /сем. Aphididae/

По овощните култури вредят много видове листни въшки. Те развиват голям брой поколения и зимуват като яйце в пукнатините на кората, по стъблата и клоните или в основата на пъпките. Появяват се рано напролет и развиват няколко поколения годишно. Хранят се със сока на растенията като причиняват завиване и деформация на листата и младите върхове на леторастите, които могат да изсъхнат. Отделят медена роса, по която се развиват чернилни гъбички, които пречат на нормалната фотосинтеза на листата. Да се обследват трайните насаждения и при доказана плътност да се третира с един от разрешените продукти за растителна защита.

Да се третира при достигане на ПИВ във фенофаза „ разпукване на пъпки - розов бутон ” – “формиране на завръза - нарастване на плодовете”:

- ябълки, круши: колонии от *Aphis* spp - 10-15 бр./100 летораста; колонии от *Dysaphis* spp. - 5 бр./100 летораста.

Ябълков цветопробивач /*Anthonomus pomorum*/

Вреди възрастното хоботниче и ларвите. Масовото хранене на възрастното започва, когато температурата за няколко дни се задържи над 6-7 °C и продължава около 10 дни. Те се хранят с плодните и по-рядко с листните пъпки. Снасят в цветните пъпки, непосредствено преди цъфтежа. Неприятелят е проблем за стари овощни градини.

Химичният контрол е насочен срещу възрастните преди яйцеснасяне, при установяване на плътност над ПИВ:

- във фенофаза „разпукване на пъпките“, „зелен конус“, „миши уши“ „бутонизация“ - 4-6 бръмбара на 100 стръскани клона;

Листозавивачки/сем. Tortricidae/

Начало на вредна дейност е установено през втората десетдневка на месец април с плътност под ПИВ в областите: Кюстендил, Пазарджик и Пловдив. Младите гъсеници вредят повреждайки плодните и листните пъпки, като се вгризват в тях и се хранят с вътрешността им. Химичен контрол да се извежда при достигане на ПИВ:

- във фенофаза бутонизация - 8-10 гъсеници/10 розетки;

Ябълков плодов червей /Laspeyresia pomonella/ = /Cydia pomonella/

Начало на летеж на пеперуди от първо поколение на неприятеля е констатирано втората половина на месец април в областите: Благоевград, Видин, Враца, Монтана, Пазарджик, Пловдив, Стара Загора, София област и Търговище..

Пеперудите на ябълковия плодов червей са активни привечер и през нощта. От 2 до 7 дни след излитането си женските снасят яйцата поединично, върху плодовете, клонките и горната повърхност на листата. Младите гъсеници след излюпването си пролазват до плодовете и се вгризват в тях. Първото химично

третиране да се извърши в момента, когато започне излюпването и вгризването на първите гъсенички.

Химично третиране се извършва срещу възрастните, при масов летеж преди яйцеснасяне и срещу излюпващите се гъсеници, преди вгризването им в плодовете. **ПИБ за първо поколение:**

- 3-5 бр. пеперуди / уловка / седмица или 0,8-1% пресни вгризвания в плодчетата;

Кръгломиниращ молец /Cemiosoma scitella / = /Leucoptera malifoliella/

През месеца протича развитието на първо поколение на неприятеля, предимно по долния етаж на короната. Начало на летеж на пеперуди от първо поколение на неприятеля е установено през втората половина на месец април в областите: Бургас, Пазарджик и Пловдив. Начало на яйцеснасяне е установено в областите: Видин, Враца, Кюстендил, Пазарджик и Пловдив.

Гъсениците вредят като се вгризват в паренхима на листата, непосредствено под яйчната обвивка и правят плътно разположени, спираловидни ходове, които изглеждат като концентрични кръгли петна от останените вътре черни ивици с екскременти.

Химичен контрол се провежда срещу възрастните, преди яйцеснасяне и в началото на излюпване на гъсениците, при **ПИБ:**

- 2-3 броя яйца и мини на лист във фенофаза „формиране на завърза” и „нарастване на плодовете”;

Калифорнийска щитоносна въшка /Quadraspidiotus perniciosus/

През третата десетдневка на месец април се наблюдава начало на летеж на мъжки индивиди по феромонов уловки в областите: Пазарджик и Пловдив. През месец май започва раждането на ларвите от първо поколение на неприятеля. Ларвите заедно с възрастните женски, нанасят повреди при храненето си, като смучат сок и разрушават клетъчните стени на растителните тъкани. По плодовете и листата се появяват червени, кръгли петънца, като в средата им

се забелязва щитчето на въшката.

През вегетацията контролът е насочен срещу младите подвижни ларви, преди образуването на щитче при **ПИБ**:

- 10 бр. ларви/100 см клонка или 2-3 бр. нападнати плодове;

Мъхнат бръмбар /Epicometis hirta/

Вредна дейност на възрастното с плътност под ПИБ е установена в област Монтана. Бръмбарите се активизират рано на пролет и вредят по време на цъфтежа, като нападат всички цъфтящи овощни видове. Те са активни при слънчево време, а при хладно и студено време се крият под бучките пръст или са неподвижни по растенията. **ПИБ**:

- във фенофаза бутонизация - 5-7 бръмбъра/100 розетки;

Обикновена крушова листна бълха /Psylla pyri/

През първата десетдневка на април се наблюдава излюпване и вредна дейност на ларви от първо поколение на неприятеля в областите: Пазарджик и Пловдив. В област Пловдив плътността е над ПИБ. Възрастни, ларви и нимфи нанасят повреди, като смучат сок от леторастите и плодовете на крушата, а това води до преждевременно окапване на листата и плодовете. Освен преките повреди, които причинява на дърветата, обикновената крушова листна бълха пренася фитопlasма, която запущва проводящите съдове и предизвиква закърняване и загиване на крушовите дървета.

Химичен контрол се води срещу възрастни и ларви при **ПИБ** :

- във фенофаза „бутонизация“-2-3% заселени розетки;
- във фенофаза “формиране на завръза” и “нарастване на плодовете”- 4-6% летораста с колонии;

Червен овощен акар /Panonychus ulmi/

Неприятеля е разпространен в цялата страна. Причинява най-голяма вреда на овощните дървета и преди всичко по ябълката. Има 8-9 поколения годишно, като едно поколение се развива за 10-25 дни в зависимост от температурата. Вредят ларвите, нимфите и възрастните, които се разполагат върху двете страни на листата. Червеният овощен акар не поврежда директно плодовете, но потиска асимилационната дейност. Вреди като изсмуква клетъчен сок заедно с хлорофилни зърна.

Химичен контрол през вегетацията срещу неприятеля се провежда при достигане на **ПИБ**:

- във фенофаза „бутонизация“-1-2 ларви на лист;
- във фенофаза „формиране на завръза”, „нарастване на плодовете” - 3-4 бр./подвижни форми на лис;

Паяжинообразуващи акари /Сем. Tetranychidae/

През месец април в област Пазарджик е установена вредна дейност на акара. Подвижните стадии на обикновения паяжинообразуващ акар се хранят предимно по долната страна на листата, като смуче сокове от тях под прикритието на образувана (изпридана) паяжина. На местата на убождането се образуват дребни, едва забележими с просто око бледи петънца. Колкото повече акари има на един лист, толкова повече са петънцата, които при масово нападение придават на повредения лист мраморнобелезникав цвят вследствие изсмукването на хлорофила.

Ябълкова плодова оса /*Horlocampa testudinea*/

През месец април се наблюдава начало вредна дейност в областите: Кюстендил, Пазарджик, Пловдив и Стара Загора. Женските снасят по едно яйце в цветното дъно под тичинките до плодника. След около 10-12 дни от яйцето се излюпва ларвата, която се вгризва под кожичката на оформящия се вече оплоден завръз, правейки подкожни ходове (мини). Ларвите изцяло унищожават семенната кутийка и значителна част от месото около нея.

Химично третиране се извършва срещу възрастните, преди и по време на яйцеснасяне във фенофаза на културата от „бутонизация“ до „начало на цъфтеж“ при ПИВ:

- 2-3 бр. възрастни/100стръскани клона;
- във фенофаза „формиране на завръза“ 2-3 % повредени от ларви листа;

Брашнеста мана по ябълката /*Podosphaera leucotricha*/

Болестта се среща под две форми - системна и локална. Системната форма се развива рано през пролетта от заразени пъпки през миналата година. Мицелът на гъбата обхваща изцяло новообразуваните леторасты и листа. Заразените листа са тесни, дребни, ладиевидно удължени, твърди и чупливи. Те са покрити с фин бял налеп. През месец април системна форма е установена в областите: Благоевград и Кюстендил. В област Пазарджик е отчетена начало на поява на локална форма на брашнеста мана. Масова проява на болестта през месец април е отчетена в област Пловдив. В градини с чувствителен сортов състав към брашнестата мана, освен резитба на заразените клони да се извърши първо пръскане, едновременно с това срещу струпяването.

Струпяване по ябълка и круша /*Venturia inaequalis*; *Venturia pirina*/

Причинителят на болестта зимува като плодни тела в опаданите листа, в които се образуват спори. Метеорологичните условия през втората декада на месец март бяха подходящи за узряване и изстрелване на узрелите аскоспори.

Огнен пригор /*Erwinia amylovora*/

от бактериен ексудат.

Силен фон на зараза е установена в област Пловдив. Най-характерни в този момент са признаците по леторастите, които се извиват като “овчарска гега”. Листата потъмняват от периферията, жилките им некротират. Болните листа се завиват като фунии и почерняват при крушата, а при ябълката и дюлята стават червено-кафяви. Остават на дървото и след листопада. Плодовете се мумифицират и също остават на дървото. Нападнатите клони изглеждат като опожарени. При влажно време заразените участъци се обхващат

КОСТИЛКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Фенофази: „ край на цъфтеж” до „нарастване на завръза”

Основни вредители за периода

- ✓ Източен плодов червей /*Grapholita molesta*/
- ✓ Черешова муха /*Rhagoletis cerasi*/
- ✓ Прасковен клонков молец /*Anarsia lineatella*/
- ✓ Вишнев (Черешов) хоботник /*Rhynchites auratus*/
- ✓ Мъхнат бръмбар /*Epicometis hirta*/
- ✓ Черна черешова лисна въшка /*Myzus cerasi*/
- ✓ Листозавивачки /сем. Tortricidae/
- ✓ Костилкоплодова листна оса /*Neurotoma nemoralis* L./
- ✓ Черна сливова плодова оса /*Hoplocampa minuta*/
- ✓ Черничева щитоносна въшка /*Pseudaulacspis pentagona*/
- ✓ Сливов плодов червей /*Laspeyresia funebrana*/=*Grapholita funebrana*/
- ✓ Листни Въшки /сем. Aphididae/
- ✓ Педомерки /сем. Geometridae/
- ✓ Листогризещи гъсеници
- ✓ Ранно кафяво гниене /*Monilinia laxa*/
- ✓ Сачмянки /род. Stigmina, Pseudomonas, Xanthomonas/
- ✓ Бяла ръжда по череша и вишна /*Blumeriella jappii*/
- ✓ Къдравост по праскова /*Taphrina deformans*/
- ✓ Брашнеста мана по праскова /*Sphaerotheca pannosa* var. Persicae/

Източен плодов червей /*Grapholita molesta*/

През втората половина на месец април е отчетено начало на летеж на първо поколение в областите: Бургас, Видин, Стара Загора и Сливен. Масов летеж е констатиран в област Благоевград, където студеното и дъждовно време удължи периода на летеж на неприятеля.

В условията на България неприятелят развива 4-5 броя поколения. Вредят гъсениците, които след излюпването си проникват през върха в младите летораста или в завързалите плодове на мястото на прикрепване към дръжката. Повредените летораста

кломват, изсъхват и в мястото на повреда се наблюдава смолотечение. Гъсениците от I-во поколение се развиват главно по леторастите.

Химичен контрол да се проведе в края на летежа на пеперудите и в началото на излюпване на гъсениците при **праг на икономическа вредност**:

- **10-15 бр. пеперуди/уловка/седмица – през вегетацията;**
- **2-3% нападнати летораста за млади градини;**
- **5% повредени летораста или 2-4% нападнати плодове за плододаващи градини;**

Черешова муха /*Rhagoletis cerasi*/

Черешовата муха развива едно поколение годишно. Зимува като какавида в почвата. Мухите излитат през първата половина на месец май. Женските мухи започват да снасят яйцата си в зазряващите плодове 8-12 дни след имагинирането. С помощта на яйцеполагалото пробиват кожицата на плода и на дълбочина 1 мм снасят по едно яйце. В един плод може да се открият по 2-3 ларви. Ларвите се излюпват от 6 до 10 дни след снасянето на яйцата. Те се хранят с месестата част на плода, като я превръщат в каша. Нападнатите плодове отначало изглеждат като здрави, но по-късно омекват и загиват. Степента на повредата при отделните сортове череша зависи от срока на узряване.

Химичният контролът е насочен срещу възрастните преди яйцеснасяне. **ПИВ за първо третиране:**

- **8-12 дни след началото на летеж, при 10 бр. женски мухи на уловка (сумарно) при избистряне на плодовете;**

Трасковен клонков молец /*Anarsia lineatela*/

Вредоносна дейност на гъсениците от презимувалото поколение е отчетена през втората половина на месец април в областите: Благоевград, Бургас, Пазарджик, Пловдив и Сливен. През месец май летят пеперудите от първото поколение на неприятеля. Женските снасят яйцата си по листата и леторастите поединично. Гъсениците от първо лятно поколение освен леторастите нападат и плодовете. Една гъсеница поврежда 1-2 летораста и един плод. След цъфтежното пръскане да се извършва при **ПИВ**:

- **3% нападнати летораста и плодове;**

Черничева щитоносна въшка /*Pseudauleacspis pentagona*/

През месец април е констатирано е разпространение на неприятеля в градини от Благоевградски регион. До края на април е отчетено излюпване и разпъзване на ларви от 1-во поколение.

При затопляне на времето, обикновено края на април женските започват да се хранят. Раждането на ларвите става в първата десетдневка на май. Те се разпъзват по всички части на дървото – клони, стъбло, летораста, листа и смучат сок от тях. По листата се натрупват мъжките форми. Химично третиране да се проведе при достигане на **ПИВ**:

- **през вегетацията 10-20 бр. ларви/100 см клонка;**

Вишнев (Черешов) хоботник /*Rhynchites auratus*/

Вишневият хоботник развива едно поколение годишно, като зимуват възрастните, част от ларвите или какавидите в почвата. Бръмбарите се появяват рано през пролетта, хранят се с набъбващи пъпки, след това нагризват цветовете и листата, а по-късно - и плодовете, по които правят дълбоки кръгли ямички. Снасят яйцата си в месестата част на плодовете, непосредствено до костилката.

Третиране се провежда се срещу възрастните след цъфтежа. Вредителят се констатира рано сутрин чрез стръскване.

Химична борба да се проведе при достигане на **ПИБ**:

- 3 бр. /10 клонки;

Мъхнат бръмбар /*Epicometis hirta*/

Висока популационна плътност се отчита в цъфтящите черешови градини в областите: Бургас, Пазарджик, Сливен и Кюстендил. Повреда нанася само възрастното по време на цъфтеж, като унищожава напълно цветовете - венчелистчета, тичинките, плодниците.

Химичният контрол срещу махнатият бръмбар се затруднява от устойчивостта му на повечето инсектициди.

Химично третиране да се проведе при необходимост и достигане на праг на икономическа вредност, непосредствено преди цъфтежа или в неговия край:

- във фенофаза „бутонизация“ 5-7 бр. възрастни/100 розетки;

Черна черешова листна въшка /*Myzus cerasi*/

Агроклиматичните условия през месец април, благоприятстваха вредната дейност и образуване на колонии от черна черешова листна въшка. Напролет ларвите се излюпват непосредствено след набъбването на пъпките на черешата. Отначало ларвите смучат сок от пъпките, а по-късно преминават по долната страна на листата и по дръжките им, както и в основата на развиващите се леторасты. Въшките повреждат най-силно връхните листа на леторастите. Повредените листа при черешата се завиват и образуват цели пакети. При храненето си въшките отделят обилно „медена роса“, върху която се развиват чернилни гъбички, в резултат на което листата и плодовете се замърсяват. В години с благоприятни метеорологични условия черната черешова листна въшка се появява в голям размер и причинява значителни поражения особено по младите дървета и в питомниците.

Химичен контрол да се изведе след цъфтеж при достигане на **ПИБ** :

- 5 % нападнати леторасты;

Листозавивачки /сем. *Tortricidae*/

В черешовите насаждения вредят различни видове. Плътността е около и под ПИБ. Химичен контрол да се изведе срещу гъсениците след цъфтеж при достигане на **ПИБ**:

- 12-15 бр. гъсеници/100 стръсквания;

Костилкоплодова листна оса /*Neurotoma nemoralis* L./

Напролет, в началото на март, ларвите какавидират в пашкулите, а осите имагинират и летят в края на март и през април. Костилкоплодовите листни оси са активни след изгрев слънце в тихо и топло време, копулират и снасят по долната страна на най-младите връхни листа на групички от 2 до 26 яйца. По-късно те обвиват листата в паяжина и образуват общи гнезда, в които живеят и се хранят. След като се унищожат листата в едно гнездо, те се преместват и правят ново гнездо. Химично третиране да се извърши срещу гъсениците при достигане на **ПИВ**:

- във фенофаза „формиране на завръза“ до „нарастване на плода“;

Черна сливова плодова оса /*Hoplocampa minuta*/

През месец април е отчетен летеж, яйцеснасяне и начало на излюпване лъжегъсениците на осата.

Вреди нанася лъжегъсеницата на неприятеля, която се излюпва в края на цъфтежа на сливите. Храни се с вътрешността на младите плодове и причинява червясането им. Една ларва поврежда до 5 плодчета, които след това падат на земята заедно с дръжката. След цъфтежа да се извършва пръскане срещу лъжегъсениците на осата при достигане на

ПИВ:

- във фенофаза „формиране на завръза“ - 2-5% повредени завръза;

Сливов плодов червей /*Laspeyresia funebrana*/=*Grapholita funebrana*/

През третата десетдневка на месец април е установен летеж на първо поколение на неприятеля. Вреди младата гъсеница, която след излюпването си се вгризва в плода непосредствено до мястото на снесеното яйце. Тя се храни с месестата част, като дълбае ходове, насочени към дръжката. Повредените плодове престават на нарастват, придобиват виолетов оттенък и окапват.

Химично третиране се извършва срещу възрастните преди яйцеснасяне и срещу гъсениците в момента, на излюпване и вгризване при **ПИВ за първо поколение**:

- 10-15 бр. пеперуди./уловка/седмица или 1 – 1,5 % пресни вгризвания;

Листни въшки /сем. *Aphididae*/

Нападение от листни въшки е отчетено в района на Благоевград, Пазарджик и Сливен. Констатирано е повишаване на популационната плътност от листни въшки при сливи. Плътността им е около ПИВ. **Химична борба да се изведе при достигане на ПИВ:**

- във фенофаза „формиране на завръза“ – „нарастване на плодовете“ - 15 бр./100 клонки или 15% нападнати летораста за видове от *Hyalopterus spp.*, *Phorodon*

и 5 бр./100 клонки или 5% нападнати леторасти за видове от *Brachycaudus* spp.;

Ранно кафяво гниене /*Monilinia laxa*/

Вредоносният ефект от болестта при всички костилкови видове е голям. Тя се проявява от цъфтежа на дърветата до узряването и консумацията на плодовете. Симптомите на болестта по младите завръзи се наблюдават под формата на локално кафяво гниене, което постепенно обхваща целия плод.

Сачмянки /род. *Stigmina*, *Pseudomonas*, *Xanthomonas*/

Признаците на сачмянка върху черешовите и вишневите плодове се наблюдават под формата на кафяво-червени петна, чиито тъкани спират да нарастват, в резултат на което се получава вдлъбване, а месестата част на плода остава сраснала с костилката. По плодовете на кайсията и прасковата, се появяват дребни, закръглени, бледокафяви петна, ограничени с бледочервен до жълто-кафяв венец. При нарастващите плодове засегнатата тъкан засъхва и опадва, в резултат на което се образуват вдлъбнатини, които се изпъват със смола.

Бяла ръжда по череша и вишна /*Blumeriella jappii*/

По-горната страна на заразените листа се появяват множество дребни точки, които в началото са пурпурни, а по-късно некротират и прегарят. При висока влажност по долната страна на листата в местата на петънцата се забелязва налеп от белезникави купчинки. Причинител на бялата ръжда е гъба, която зимува в окапалите листа, откъдето заразява масово през вегетацията, особено при дъждовна пролет. Заразените листа постепенно започват да пожълтяват от мястото на повредата, докато изсъхнат изцяло, след което опадват преждевременно още в средата на лятото. Борбата с болестта започва с профилактично третиране, което се извършва непосредствено след цъфтежа.

Къдравост по праскова /*Taphrina deformans*/

Заразените листа са силно нахъдени вследствие на образуваните по тях мехурести издутини, които понякога покриват целия лист. Тъканта на тези издутини е силно надебелена и чуплива. Отгоре те са обагрене жълтеникаво или червеникаво. По-късно горната, а понякога и долната повърхност на издутините се покрива с белезникав налеп.

Брашнеста мана по праскова /*Sphaerotheca pannosa* var. *Persicae*/

Засяга всички органи на прасковата (листа, плодове и леторасты), но най-силно листата. По тях се появяват бледожълтеникави петна, по чиято долна страна се образува брашнест налеп. Нападнатите млади листа се деформират силно, а при висока плътност некротират и опадат. По младите леторасты също се образува подобен налеп, който е твърде плътен и предизвиква деформиране на клонките и задържане на растежа им. Такъв налеп се образува и по още зелените плодове, които се напукват и загиват при по-нататъшния си растеж.

ЛОЗЯ

Фенофаза: „разпукване на пъпките“ - „втори - трети отворен лист“

Основни вредители за периода

- ✓ Шарен гроздов молец /*Lobesia botrana*/
- ✓ Жълт лозов акар /*Schizotetranychus viticola*/
- ✓ Брашнеста мана /*Oidium tuckeri*/
- ✓ Екскориоза по лоза /*Phomopsis viticola*/

Шарен гроздов молец /Lobesia botrana/

В средата на месец април е констатирано начало на летеж на неприятеля. Наблюдава се траен летеж по феромон на пеперуди от първо поколение в областите: Пазарджик и Пловдив.

Гъсениците от първо поколение вредят като нагриват цветните бутони или изгриват вътрешността им, оплитайки ги с копринени нишки. Освен цветните бутони гъсениците често прегризват и разклоненията на ресите, като причиняват загиване на много повече цветни бутони. Да се третира при достигане на **ПИБ:**

- за десертни сортове 4-6 гъсеници на 100 реси;
- за винени сортове 6-8 гъсеници на 100 реси;

Жълт лозов акар /Schizotetranychus viticola/

През месец април е установено начало на вредна дейност на акара в областите: Бургас и Пазарджик. Ларвите, нимфите и възрастните смучат сок от долната страна на листата главно около нервите. В резултат на повредата окраската на листата се променя в зависимост от сорта в жълта, жълто-зелена, кафява, ръждивокафява, виолетова, виолетово-червена и др. Тъканта на листа става по-груба, листната петура се деформира и при смачкване хрупти. Третиране се провежда срещу **възрастни и ларви при достигнат ПИБ:**

- 2-3 бр./лист - до средата на месец май;

Брашнеста мана /Oidium tuckeri/

В област Благоевград при някои чувствителни сортове е регистрирана първа степен на нападение. Болестта е широко разпространена във всички райони на страната.

Обикновено от горната страна на листа се образуват жълтеникави петна със сиво-бял, нежен налеп, под който тъканите некротират. Нападнатите от оидиума листа се деформират, прегарят, но не опадват. По зелените леторасти се появяват петна, покрити с налеп, а при узряването им петната стават кафяви до кафявовиолетови. Атакуваните от оидиума леторасти не узряват добре и лесно измръзват през зимата. Зърната на оформилите се гроздове се атакуват до узряването им. Обикновено зърната се напукват така, че семките им се показват. Този признак представлява най-характерният белег на оидиума. При по-късно заразяване на зърната на гроздето те не се напукват, но върху тях се развива паяжиновиден налеп с лъчиста структура. От тези повреди вторично проникват различни видове гниене.

Ексориоза по лоза /*Phomopsis viticola*/

През втората десетдневка на месец април в област Бургас са установени първи петна от патогена. Растежът на леторастите може да бъде затормозен, когато са развити от заразени пъпки. По листата - точковидни некротични петна, около които обикновено има хлоротичен ореол. Листата се деформират в различна степен, а силно засегнатите се разкъсват. По зреещи или напълно узрели зърна в гроздовете се появява тъмнокафяво петно, което се разраства бавно, придобива синкаво-черен цвят и хлътва. Зърната се набръчкват и изсъхват.

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Съгласно чл.107, т.3 от **Закона за защита на растенията (обн. ДВ бр.61 от 25.07.2014 г.)** се забранява прилагането на продукти за растителна защита чрез въздушно пръскане!

Като изключение от забраната, продукти за растителна защита могат да се прилагат чрез въздушно пръскане само след писмено разрешение, издадено от директора на Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ), когато е на лице опасност за растенията и растителните продукти, посочена в чл.109 ал. 1 от Закона за защита на растенията.

Съгласно Закона за пчеларството (обн. ДВ, бр. 57 от 24.06.2003г.)

Чл. 33. (1) Забранява се употребата на продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция върху земеделски и горски култури, трайни и крайпътни насаждения и медоносна растителност, намиращи се във фаза на цъфтеж и през периода на отделяне на мана.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 8 от 2011 г., в сила от 25.01.2011 г.) При масово проявление на вредители и авиационно третиране на земеделски и/или горски култури с продукти и/или препарати за растителна защита по ал. 1 в райони, в които има пчелини, собственикът на

земеделската и/или горската култура осъществява третирането след писмено разрешение на областната дирекция по безопасност на храните.

Закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение/Удостоверение за търговия с ТПЗ!

Изготвили:

Мила Лазарова – главен експерт в дирекция РЗКППЗ

Даниела Василева – младши експерт в дирекция РЗКППЗ